

CONSTITUTION OF POLYTECHNICS ACCORDING TO THE LAW ON SCIENTIFIC ACTIVITIES AND HIGH EDUCATION – POSSIBILITIES OF INFLUENCE ON REGIONAL DEVELOPMENT

USTROJ VELEUČILIŠTA SUKLADNO ZAKONU O ZNANSTVENOJ DJELATNOSTI I VISOKOM OBRAZOVANJU - MOGUĆNOSTI UTJECAJA NA REGIONALNI RAZVOJ

ROMIC, Danijela & GONGETA, Sanja

Abstract: *The paper analyses the possibilities of the influence of polytechnics on development of human resources and shaping of Croatian society as a society of knowledge. A pool among the students of the Politehnic Lavoslav Ružička in Vukovar was carried out for this purpose, thus their opinions on the possibilities, needs and motives for educating and studying are set forth.*

Key words: *Personal development, society of knowledge, human resources, regional development, polytechnics*

Sažetak: *U radu se raspravlja o mogućnostima utjecaja veleučilišta na razvoj ljudskih potencijala i oblikovanje hrvatskog društva kao društva znanja. U tu svrhu provedena je anketa među studentima Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru, te se iznose njihova mišljenja o mogućnostima, potrebama i motivima obrazovanja i učenja.*

Ključne riječi: *Osobni razvoj, društvo znanja, ljudski resursi, regionalni razvoj, veleučilišta*

Authors' data: Danijela Romić, dipl.iur., Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru, Vukovar, dromic@vevu.hr; Sanja Gongeta, dipl.iur., Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru, Vukovar, sgongeta@vevu.hr

1. Uvod

Nakon što je prošla tranzicijske procese Republika Hrvatska se nastoji uklopiti u globalne trendove rasta i razvoja gospodarstva, povećanje konkurentnosti gospodarstva i cijele države, te uključivanje u Europsku uniju. Na putu ostvarenja zadanih ciljeva kao *conditio sine qua non* se postavlja razvoj ljudskih resursa. Kako su brojna istraživanja provedena šezdesetih godina prošlog stoljeća pokazala da proizvodnost i konkurentnost gospodarstva rastu sa porastom razine obrazovanja zaposlenika (Babić, 2004), na razini Europske unije je donesena Lisabonska strategija kojom se postavljaju visoki ciljevi u razvoju ljudskih potencijala i obrazovnog sustava zemalja članica i kandidatkinja za članstvo (Europsko vijeće, 2000). Kao zemlja kandidatkinja za članstvo i Republika Hrvatska nastoji prilagoditi svoje gospodarstvo i zakonodavstvo potrebama globalnog Europskog prostora, te je 2003. godine donesen novi Zakon o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine 123/03, 105/04, 174/04, 46/07, dalje u tekstu Zakon) koji u hrvatski sustav visokog obrazovanja uvodi znatne promjene prihvaćanjem načela Bolonjske deklaracije, osobito binarni sustav visokog školstva, razdvajanje sveučilišnih od stručnih studija. No razvoj ljudskih resursa, osobito kroz obrazovanje, važan je i zbog boljeg socijalnog uključivanja svih kategorija građana, povećanja tolerancije, solidarnosti i uzajamnosti, što je u Hrvatskoj neophodno, osobito u područjima koja su bila direktno pogođena ratom (Šošić, 2003).

2. Veleučilišta kao pokretači razvoja

Proučavajući rapidni razvoj Japana, znanstvenici su uočili da, uz jednaka ulaganja u fizički kapital, bolje napreduju poduzeća koja ulažu u ljude (Vranjican, 1993). U doba znanstveno-tehnološke revolucije, informatičke tehnologije ubrzavaju radne procese i procese učenja, poluživot znanja za zanimanja koja se temelje na znanosti se stalno skraćuje i trenutno je 4-5 godina (Pastuović, 2006), te su poslodavcima potrebni zaposlenici koji su spremni i sposobni udovoljiti kompleksnim radnim zadacima. Obrazovani ljudi i ljudi koji konstantno nadopunjuju svoja znanja sigurniji su u sebe, lakše se snalaze u neočekivanim situacijama, lakše rješavaju probleme, bolje se nose sa stresom, lakše se prilagođavaju promjenama na tržištu radne snage, te su spremniji promijeniti radno mjesto, što doprinosi fleksibilizaciji tržišta radne snage a time omogućuje poslodavcima pronalaženje najboljeg zaposlenika, a zaposlenicima najboljeg posla, što u konačnici vodi zadovoljstvu i uspjehu za sve (Lowther, 2003).

U stručnoj i znanstvenoj literaturi dosta se pisalo o razvoju ljudskih resursa kroz obrazovanje, ali konkretno o veleučilištima i njihovom značaju nije napisano puno.

U Republici Hrvatskoj je u posljednje tri godine osnovano pet novih javnih veleučilišta, kao izraz volje vladajućih političkih elita ka postizanju povećanja postotka obrazovanih, radi postizanja bolje konkurentnosti gospodarstva, te će o njihovom utjecaju i doprinosu razvoju Hrvatske tek biti pisano. Kao visokoobrazovne institucije koje organiziraju i provode stručne studije, veleučilišta doprinose ukupnom razvoju dvojako: poučavanjem i obučavanjem studenata, te edukacijom i znanstvenim i stručnim usavršavanjem svojih zaposlenika. Nakon završenog stručnog

studija na veleučilištu studenti bi trebali biti sposobni za uključivanje u radne procese, te se stoga u nastavi mora posebna pozornost pridavati učenju odgovarajućih vještina (Rajčić, 2005), što se postiže uvođenjem stručne prakse u nastavne programe na veleučilištima. Tako formirani ljudski kontingent donosi konkretne koristi gospodarstvu trenutnim uključivanjem u radne procese. Dugoročne koristi postaju vidljive kada se uzme u obzir da su takvi zaposlenici spremni pohađati razne tečajeve, specijalističke diplomatske stručne studije i druge sadržaje koji doprinose ostvarivanju koncepcije cjeloživotnog učenja i društva znanja, te tako posredno utječu na ukupni razvoj. Osim toga takvi ljudi su tolerantniji, odgovorniji prema sebi, svom zdravlju i svojoj okolini, što se danas obzirom na globalne probleme okoliša nikako ne smije zanemarivati. Budućnost koja je pred nama treba politički, ekološki i demokratski osviještenog i aktivnog građanina.

Druga strana utjecaja veleučilišta na razvoj ogleda se u formiranju ključne grupe ljudi koji su uključeni u nastavne procese na veleučilištima. Uvjeti za rad i napredovanje nastavnog osoblja propisani su Zakonom i Odlukom Vijeća veleučilišta, a uključuju stručno i znanstveno usavršavanja za zaposlenike veleučilišta. Na taj se način, u inače binarni sustav visokog obrazovanja, uvodi poveznica preko profesora visokih škola koji obvezatno moraju biti doktori znanosti, što će biti poticaj za konstantnu znanstvenu i istraživačku djelatnost nastavnog osoblja. Takvim povezivanjem znanosti i struke stvara se kritična masa stručnjaka-znanstvenika koji na specifičan način mogu doprinijeti ostvarenju vizije Hrvatske kao društva znanja.

Područje Vukovarsko-srijemske županije je bilo direktno pogođeno ratom, nastale su ogromne ljudske i materijalne štete, te je ovo jedna od najslabije razvijenih županija u Republici Hrvatskoj. Stoga je neophodno sustavno i planski raditi na povećanju socijalnog i materijalnog bogatstva županije, kako bi dosegli razinu društvenog i ekonomskog razvoja kakva je u najbolje razvijenim područjima Hrvatske. Jedini način za ostvarivanje ovog cilja je učenje.

Cilj ovog rada je istražiti koliko je ova potreba prepoznata kod stanovništva Vukovarsko-srijemske županije, je li osnivanje Veleučilišta u Vukovaru potaklo pojedince na nastavak školovanja i ulaganja u sebe, te jesu li poslodavci uočili priliku za dodatno usavršavanje svojih zaposlenika.

3. Rezultati ankete i analiza

Veleučilišta izvode stručne studije završetkom kojih se stječe odgovarajući stručni naziv i viša stručna sprema (VŠS). U ukupnom kontingentu nezaposlenih osoba u Vukovarsko-srijemskoj županiji osobe s VŠS čine 1,7% nezaposlenih i u vremenskom razdoblju od 2004. do 2007. godine zamjetan je porast broja zapošljavanja osoba s VŠS za 17,8% (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2007). Veleučilište Lavoslav Ružička u Vukovaru osnovano je Uredbom Vlade Republike Hrvatske od 22. srpnja 2005. godine, stoga će pravi rezultati rada Veleučilišta biti poznati naknadno i svakako će biti predmet istraživanja autorica ovog rada.

Za potrebe ovog rada proveden je anketni upitnik kojim se htjelo istražiti motive koji su potakli studente na studiranje i njihovo mišljenje o mogućnostima doprinosa vukovarskog Veleučilišta razvoju regije. Anketa je provedena na kvota uzorku od

26% studenata upisanih na Veleučilištu u Vukovaru. Obuhvaćeni su studenti svih studijskih programa (Studij trgovine, Upravni studij i Studij fizioterapije) i grupa, uključujući i izvanredne studente. Od svih anketiranih 62% su žene, 73,5% su osobe do 25 godine starosti dok je samo 8,9% starije od 36 godina, 73% je nezaposlenih od kojih je 82% u statusu redovnog studenta ili studenta za osobne potrebe.

Iako je uzorak relativno malobrojan, dobiveni rezultati mogu pružiti uvid u stavove i mišljenja studenata. Tako 95% ispitanika smatra osnivanje Veleučilišta opravdanim, 88% smatra potrebnim proširenje djelatnosti Veleučilišta uvođenjem novih studijskih programa i isto toliko ih smatra da će Veleučilište pozitivno utjecati na razvoj ove županije. U provedenoj anketi 17% ispitanika izjavilo je kako uopće ne bi upisali studij kada ne bi postojalo Veleučilište u Vukovaru, dok je 50% ispitanika je izjavilo da je na njihovu odluku o upisu na Veleučilište presudni utjecaj imalo upravo postojanje institucije u Vukovaru. Čak 92% ispitanika je kao glavni motiv studiranja navelo dobivanje bolje plaćenog posla i lakše napredovanje na poslu, iako 80% ispitanika smatra da visokoobrazovani ljudi u Hrvatskoj nisu dovoljno plaćeni za svoj posao. Na pitanje kolika sredstva bi se u organizaciji trebala ulagati u ljude, 63% ispitanika se izjasnilo za podjednako ulaganje u ljude i fizički kapital, a samo 30 % ih smatra da je potrebno više ulagati u ljude nego u fizički kapital. Zabrinjavajući je podatak da školarinu i troškove studiranja za samo 2,2% ispitanika pokriva poslodavac, od kojih su svi izvanredni studenti Stručnog studija trgovine, dok ostali troškove snose sami ili uz pomoć roditelja.

Na temelju dobivenih podataka mogu se izvući neki zaključci koji mogu biti signifikantni za dalji razvoj Veleučilišta i cijele regije. Studenti vukovarskog Veleučilišta pokazali su visoki stupanj svijesti o potrebi usavršavanja radi postizanja većeg stupnja osobnog razvoja, te je svakako potrebno proširiti djelatnost Veleučilišta, ne samo drugim studijskim programima, nego i drugim modelima usavršavanja kao što su tečajevi stranih jezika, informatike i slično. U tom smislu trebalo bi organizirati takve studijske programe koji odgovaraju potrebama na tržištu radne snage čime bi se uvelike skratilo vrijeme nezaposlenosti osoba nakon završenog studija, gospodarstvenicima stavila na raspolaganje ciljano kvalificirana radna snaga, te povećao povrat sredstava uloženi u usavršavanje ljudi. Neki autori obrazovanje promatraju kao dobrovoljno žrtvovanje vremena i novca uz očekivanje većeg povrata istog u budućnosti (Šošić, 2003). Dobiveni rezultati ukazuju da se ispitanici, iako svjesni trenutno nepovoljne nadnične premije za visokoobrazovanu radnu snagu, nadaju promjenama u budućnosti. Rezultati ankete nedvojbeno su pokazali da gospodarstvenici, ali ni tijela državne uprave i lokalne/regionalne samouprave, nisu za sada prepoznali priliku koja im stoji na raspolaganju postojanjem Veleučilišta u Vukovaru. Razlozi tome mogu biti različiti, no potrebno je svakako uzeti u obzir da model izvanrednih studenata postoji tek od akademske 2007./2008. godine, te je opravdano očekivati pozitivne pomake u tom segmentu.

4. Zaključak

Najveće bogatstvo razvijenih zemalja opterećenih smanjenjem zaliha prirodnih resursa, globalnim problemima okoliša i svjetskim prijetnjama miru su upravo njihovi

ljudi (Pastuović, 2006). Zbog toga je potrebno promijeniti odnos prema ljudima, radnoj snazi, ne gledati ih kao trošak, nego kao neprocjenjivo blago i tako se prema njima i odnositi. To znači ulagati u njihov osobni razvoj, poboljšavati kvalitetu njihovog zdravlja i života, pomagati u ostvarivanju najveće razine zadovoljstva čovjeka, građanina i zaposlenika. Ove ciljeve moguće je ostvariti jedino permanentnim učenjem u čemu veliku ulogu mora odigrati država osnivanjem i organiziranjem mreže institucija kojima je cilj organizirati i izvoditi razne programe formalnog i neformalnog obrazovanja.

Stoga je u Republici Hrvatskoj osnovano desetak veleučilišta koja, uz postojeća sveučilišta, svojom djelatnošću obogaćuju ponudu na tržištu radne snage, te istraživačkim, znanstvenim i stručnim radom nastavnog osoblja pomažu razvoju gospodarstva i društva u cijelosti. No najveću ulogu u prihvaćanju koncepcije cjeloživotnog učenja ima svatko od nas posebno, svojim primjerom moramo pokazati da je jedina mogućnost opstanka danas učenje. Studenti Veleučilišta Lavoslav Ružička u Vukovaru koji su bili ispitanici u anketi pokazali su da Hrvatska, na svom putu prema članstvu u razvijenom i bogatom svijetu, ima ljude spremne na učenje. To su ljudi koji su se spremni znanjem boriti protiv svih naslijeđenih i stečenih negativnosti, optimisti koji unatoč trenutnoj lošoj situaciji vide Hrvatsku kao zemlju znanja, prosperiteta, tolerancije i blagostanja.

Na kraju izlaganja slobodno možemo zaključiti da je, u svijesti građana najistočnije Hrvatske županije, koncepcija cjeloživotnog učenja i osobnog razvoja u velikoj mjeri prihvaćena.

5. Literatura

Babić, Z. (2004). Participacija i ulaganje u obrazovanje u Hrvatskoj. *Privredna kretanja i ekonomska politika*, Vol. 14, No. 101, (siječanj 2005) str. 29-53, ISSN 1330-187X

Europsko vijeće (2000). Zaključci predsjedništva, *Dostupno na:* http://zagreb.idi.hr/bolonjski_dokumenti/Zakljucici%20predsjednistva%20Lisabon%200ozujak%202000.pdf *Pristup:* 15-05-2008

Lowther, J. (2003). Fleksibilnost radne snage i uloga hrvatskih socijalnih partnera u njezinu povećanju. *Financijska teorija i praksa*, Vol. 27, No. 4, (prosinac 2003) str. 457-479, ISSN: 1332-3970

Pastuović, N. (2006). Kako do društva koje uči. *Odgojne znanosti*, Vol. 8, No. 2 (12), (studeni 2006) str. 421-441, ISSN: 1332-0000

Rajčić, D. (2005). *Komentar Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, Građevinski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, ISBN: 953-169-091-X

Šošić, V. (2003). Premija za obrazovanje i ulaganje u ljudski kapital u Hrvatskoj. *Financijska teorija i praksa*, Vol. 27, No. 4, (prosinac 2003) str. 439-455, ISSN: 1332-3970

Vranjican, S. (1993). Ljudski kapital u obnovi i razvoju Republike Hrvatske. *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 43, No. 1, (veljača 1993) str. 39-54, ISSN: 1333-8900